

Crna Gora
Agencija za zaštitu konkurencije

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O DODIJELJENOJ DRŽAVNOJ POMOĆI U 2023. GODINI**

Podgorica, jul 2024. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA	5
2.1. PRAVNI OSNOV	5
2.2. PRIKUPLJANJE PODATAKA	6
2.3. PRIKAZ PODATAKA	8
2.4. DEFINICIJE I OBJAŠNJENJA	8
3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U 2023. GODINI	10
4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI	11
4.1. HORIZONTALNA DRŽAVNA POMOĆ	14
4.2. SEKTORSKA DRŽAVNA POMOĆ	15
4.3. REGIONALNA DRŽAVNA POMOĆ.....	17
5. USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA, OPŠTEG INTERESA, POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI (DE MINIMIS POMOĆI), DRŽAVNE POMOĆI U SVRHU PODRŠKE EKONOMIJI U AKTUELNOJ PANDEMIJI COVIDA-19 I DRŽAVNE U KRIZNIM SITUACIJAMA ZA PODRŠKU PRIVREDI NAKON RUSKE AGRESIJE NA UKRAJINU	18
5.1. USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA (UOEI) I UOI	19
5.2. POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI (DE MINIMIS POMOĆI)	20
5.3. POMOĆ U SVRHU PODRŠKE EKONOMIJI U AKTUELNOJ PANDEMIJI COVIDA-19 ..	23
5.4. DRŽAVNA POMOĆ U KRIZNIM SITUACIJAMA ZA PODRŠKU PRIVREDI NAKON RUSKE AGRESIJE NA UKRAJINU	24
6. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI	25
6.1. DRŽAVNE GARANCIJE KAO INSTRUMENT POMOĆI.....	26
7. REZIME	28

1. UVOD

Od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o Evropskom partnerstvu, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati, između ostalog, i na osnovu stepena ispunjenja preporuka koje taj dokument sadrži. Jedna od preporuka je i izgradnja transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Crne Gore, s druge strane² (u daljem tekstu: SSP), u oktobru mjesecu 2007. godine, odnosno stupanjem na snagu Privremenog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima 1. januara 2008. godine, Crna Gora je preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, usklađenog sa pravnom tekovinom Evropske unije (*acquis communautaire*) u ovoj oblasti.

Na ovaj način postavljene su osnove za uspostavljanje prethodne (*ex ante*) i naknadna (*ex post*) kontrole svih novih mjera državne pomoći, kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena, što će u krajnjem imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja.

Kontrola državne pomoći uspostavljena je donošenjem Zakona o kontroli državne podrške i pomoći 2007. godine i pratećih podzakonskih akata: Uredba o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći („Sl. list CG“, br. 13/08), Uredbu o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za prethodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći („Sl. list CG“, br. 13/08) i Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći („Sl. list CG“, br. 07/08). U međuvremenu zakonodavni okvir je mijenjan nekoliko puta, a posljednje izmjene, u skladu sa obavezama iz Izvještaja o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva za Poglavlje 8. Politika konkurencije o usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa *acquis communautaire*-om iz ove oblasti³, donijele su novi Zakon o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, br. 12/18) (u daljem tekstu: Zakon) i podzakonska akta: Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći („Sl. list CG“, br. 27/2010, 34/2011 i 16/2014), Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći („Sl. list CG“, br. 85/22), Pravilnik o Listi pravila državne pomoći („Sl. list CG“, br. 35/14, 2/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20 53/20, 98/20, 130/20, 44/21, 107/21, 131/21, 15/22, 52/22, 34/23, 57/23, 115/23 i 26/24), Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Sl. list CG“, br. 98/20), Pravilniku o načinu podnošenja prijave i obrascu prijave za

² Zakon o ratifikaciji Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore, s druge strane („Sl. list CG“, br. 7/07).

³http://www.mep.gov.me/rubrike/Pregovori-o-pristupanju-Crne-Gore-Evropskoj-uniji/dokumenti/Izvjestaji_o_analiticnom_pregledu_uskladenosti_zak

državnu pomoć („Sl. list CG“, br. 42/20, 130/20, 107/21, 15/22 i 34/23) i Uputstvo o načinu izračunavanja ekvivalenta subvencije i kamatne stope povraćaja („Sl. list CG“, br. 130/22).

Dodatno, usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 13/18) kojim su nadležnosti kontrole državne pomoći sa Komisije za kontrolu državne pomoći prenijeti u nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: Agencija). Takođe, usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 145/21).

Agencija je između ostalog nadležna da: vrši kontrolu usklađenosti državne pomoći sa zakonom (prethodna kontrola), vrši kontrolu usklađenosti dodjele i korišćenja dodijeljene državne pomoći sa zakonom (naknadna kontrola), prati realizaciju i efekte dodijeljene državne pomoći, nalaže povraćaj nezakonite i neusklađene državne pomoći, prikupija i obrađuje podatke o planiranoj državnoj pomoći, prikupija podatke o korišćenju i efektima dodijeljene državne pomoći, vodi evidencije državnih pomoći, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) i Skupštini Crne Gore, radi upoznavanja, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Evropskoj komisiji, daje mišljenja na zahtjev organa državne uprave, nadležnog organa lokalne samouprave i pravnog lica koje upravlja i raspolaže sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa zakonom u pripremi propisa i drugih akata kojima se uređuju pitanja u vezi dodjele državne pomoći, kao i u postupku njihovog donošenja, promovise i podstiče unaprjeđenje sistema kontrole državne pomoći, daje mišljenje o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći, priprema stručne osnove za izradu zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći.

Godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima u 2023. godinu (u daljem tekstu: Izvještaj) sadrži analitički prikaz svih državnih pomoći dodijeljenih u 2023. godini, u skladu sa propisanom metodologijom Evropske unije (u najvećoj mogućoj mjeri) i Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Sl. list CG“, br. 98/20), budući da obaveza izrade prikaza državnih pomoći, odnosno izrada redovnih godišnjih izvještaja o dodijeljenim državnim pomoćima proizilazi iz odredbi SSP-a.

Ovaj izvještaj sadrži podatke i informacije o državnim pomoćima dodijeljenim u 2023. godini i izrađen je isključivo na osnovu informacija dobijenih od strane davalaca državne pomoći (davalac državne pomoći je nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa Zakonom).

Agencija podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi i Skupštini Crne Gore, radi upoznavanja, kao i Evropskoj komisiji, koristeći u najvećoj

mogućoj mjeri metodologiju koja se koristi u Evropskoj uniji i njenim državama članicama u pripremanju godišnjeg izvještaja.

Agencija je tokom 2020., 2021. i 2022. godine uvela tri registra državnih pomoći: registar državnih pomoći Covid 19, registar de minimis pomoći, opšti registar državnih pomoći i registar povraćaja državne pomoći, sve u cilju transparentnosti podataka, koji su korisna i pouzdana alatka ne samo za davaoce državne pomoći, već i korisnike, te i za cjelokupnu javnost.

2. METODOLOGIJA

2.1. Pravni osnov

U cilju sprovođenja efikasne kontrole nad dodjelom državne pomoći, Crna Gora je usvojila pravni okvir koji čine sljedeći propisi:

- Zakon⁴;
- Zakon o zaštiti konkurencije („Sl. List CG“, br. 12/44, 13/18 i 145/21)⁵;
- Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći („Sl. list CG“, br. 27/2010, 34/2011 i 16/2014);
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći („Sl. list CG“, br. 85/22);
- Pravilnik o Listi pravila državne pomoći („Sl. list CG“, br. 35/14, 2/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20 53/20, 98/20, 130/20, 44/21, 107/21, 131/21, 15/22, 52/22, 34/23, 57/23, 115/23 i 26/24)⁶;
- Pravilniku o načinu podnošenja prijave i obrascu prijave za državnu pomoć („Sl. list CG“, br. 42/20, 130/20, 107/21, 15/22 i 34/23);
- Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Sl. list CG“, br. 98/20) (u daljem tekstu: Pravilnik)⁷; i
- Uputstvo o načinu izračunavanja ekvivalenta subvencije i kamatne stope povraćaja („Sl. list CG“, br. 130/22).

Pravilnikom je izmjenjena metodologija izvještavanja, tako da se sektor poljoprivrede i ribarstva ne iskazuje u godišnjim izvještajima o dodijeljenoj državnoj pomoći, za razliku od prethodnih godina, kada se podrška poljoprivredi i ribarstvu iskazivala, ali samo u ukupnom iznosu.

⁴ Ovim zakonom propisuju se uslovi i postupak dodjele i kontrole namjenskog korišćenja državne pomoći, radi zaštite konkurencije i ispunjavanja obaveza preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorima.

⁵ Ovim zakonom uređuje se zaštita konkurencije na tržištu Crne Gore i kontrola i praćenje usklađenosti državne pomoći i druga pitanja od značaja za zaštitu konkurencije i kontrolu državne pomoći.

⁶ Ovaj pravilnik sadrži Listu pravila utvrđenih regulativama Evropske komisije, Evropskog Savjeta, Evropskog Parlamenta i prakse Evropskog suda koja se primjenjuju na državnu pomoć.

⁷ Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći sadrži podatke i dostavlja se na način propisan ovim pravilnikom.

Dalje, odredba SSP-a, član 73(9) prenijeta je i u nacionalno zakonodavstvo (član 1 stav 2 Zakona), kojom se precizira da se Zakon ne primjenjuje na podsticaje za razvoj poljoprivrede i ribarstva.

Oblast državne pomoći u Evropskoj uniji regulisana je čl. 107-109 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: UFEU). Na osnovu odredbi člana 107 stav 1 UFEU-a i u skladu sa Zakonom i SSP-om, državna pomoć predstavlja svaku pomoć definisana je kao svaka pomoć koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišna konkurencija stavljanjem određenih preduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj u mjeri u kojoj to utiče na trgovinu među državama članicama.

Takođe, državnom pomoći se ne smatra naknada dodijeljena privrednim subjektima za obavljanje usluga od opšteg interesa (*Eng. PSO - Public service obligation*) i usluge od opšteg ekonomskog interesa (*Eng. SGEI - services of general economic interest*)⁸, kada su kumulativno ispunjeni određeni kriterijumi, kao ni pomoć male vrijednosti. Takođe, subvencije željeznicama su isključene iz ukupnog iznosa državne pomoći, s obzirom da potpadaju pod član 93 UFEU-a i odgovarajuće propise.

U skladu sa navedenim, a shodno odredbama člana 2 stav 1 tačka 7 podtačka b i stav 2 Pravilnika, Izvještaj ne sadrži podatke o pomoći:

- dodijeljenoj domaćinstvima, invalidnim licima, za infrastrukturne projekte (ukoliko je pristup infrastrukturi obezbijeđen za sve potencijalne korisnike pod jednakim uslovima);
- koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima (kvote, javne nabavke, tehnički standardi, opšte mjere poreske politike), i
- dodijeljenoj za potrebe odbrane,
- dodijeljene pomoći u oblasti poljoprivrede i ribarstva.

Državna pomoć za usluge od opšteg ekonomskog interesa i pomoć male vrijednosti (*de minimis*), prikazane su posebno, s obzirom da se iste ne prikazuju kao dio godišnjeg izvještaja već se za njih vodi posebna evidencija.

2.2. Prikupljanje podataka

Izvještaj sadrži podatke o državnim pomoćima dodijeljenim u 2023. godini, koje su davaoci državnih pomoći objedinili i dostavili Agenciji, koja ih je obradila i prikazala u skladu sa važećom metodologijom.

Agencija je imala u vidu zakonsku obavezu da na osnovu podataka dobijenih od davaoca državne pomoći, sačini godišnji izvještaj o

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52012XC0111%2802%29>

dodijeljenoj državnoj pomoći u prethodnoj godini i isti dostavi Vladi Crne Gore i Skupštini Crne Gore do kraja drugog kvartala tekuće godine, radi upoznavanja, kao i Evropskoj komisiji, kako je propisano odredbom člana 25a stav 3 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21). Iz razloga blagovremenog sačinjavanja i donošenja Izvještaja, Agencija nije koristila izvještaj Državne revizorske institucije o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu s obzirom da isti nije bio objavljen u vrijeme sačinjavanja i donošenja Izvještaja. Takođe, Agencija je imala u vidu da, kako je propisano Zakonom o zaštiti konkurencije, godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći se sačinjava na osnovu podataka dobijenih od davalaca državne pomoći koji imaju obavezu da predmetne podatke dostave do 15. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Agencija je od Ministarstva finansija zatražila dostavu Podataka o ukupnom iznosu javnih rashoda u Crnoj Gori u 2023. godini; podatke o izdatim garancijama privrednim subjektima u 2023. godini (a naročito o: a. ukupnom iznosu naknada za rizik koje korisnici plaćaju za izdate garancije, b. iznosu naknade za rizik koje korisnici plaćaju za izdate garancije, za svakog pojedinačnog privrednog subjekta i c. aktiviranim garancijama, kao i iznosima otplate dospjelih a neizmirenih obaveza po osnovu izdatih garancija); i izvještaj o otpisu i odlaganju poreskih potraživanja u 2023. godini. Međutim, Ministarstvo finansija ni do 15.03.2024. godine, kao ni do dana sačinjavanja ovog izvještaja, nije dostavilo Agenciji tražene podatke. Agencija je u Izvještaju koristila podatke o prosječno ponderisanim kamatnim stopama dugoročnih kredita banaka (u % na godišnjem nivou) odobrenih nefinansijskom sektoru (preduzećima u državnom i preduzećima u privatnom vlasništvu), koje su banke prijavile Centralnoj banci Crne Gore, a koje je na zahtjev Agencije, dostavila Centralna banka Crne Gore. Agencija se prilikom izrade Izvještaja, koristila podatke o broju zaposlenih u Crnoj Gori u 2023. godini, kao i o Bruto domaćem proizvodu (u daljem tekstu: BDP) za IV kvartal 2023. godine, koji su javno dostupni na internet stranici Uprave za statistiku⁹.

Izvještaj ne uključuje ni procjenu dodijeljene državne pomoći po broju stanovnika jer je Uprava za statistiku na svojoj internet stranici izdala Obavještenje¹⁰ da se Saopštenje “Procjene stanovništva i osnovni demografski pokazatelji, 2023. godina” odlaže do objave konačnih podataka popisa stanovništva, domaćinstava i stanova.

Iako Zakonom o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21), nije propisana obaveza Agencije da od davalaca državne pomoći traži dostavu podataka o dodijeljenim državnim pomoćima, već da je to dužnost svih davalaca

⁹https://www.monstat.org/cg/prikazi_metapodatke.php?id=1001&pageid=1001&name=Demografski%20indikator

¹⁰ <https://www.monstat.org/cg/index.php>.

državne pomoći, Agencija je u cilju širenja svijesti o pravilima godišnjeg izvještavanja o dodijeljenoj državnoj pomoći, uputila Obavještenje o obavezi dostavljanja podataka o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2023. godini br. 05-430/24-2/1 od 09.01.2024. godine, koje je uredno dostavljeno svim prepoznatim davaocima, pritom se ne ograničavajući na davaoce državne pomoći na koje je to obavještenje bilo naslovljeno.

2.3. Prikaz podataka

Davaoci državne pomoći dostavili su podatke o dodijeljenim državnim pomoćima razvrstane po kategorijama, namjeni i vrstama (instrumentima) dodijele. O tačnosti, sveobuhvatnosti i istinitosti podataka, odgovaraju isključivo davaoci, s obzirom na to da podaci dobijeni od davalaca predstavljaju osnov za izradu Izvještaja.

Saglasno važećoj metodologiji, predmet izvještavanja je državna pomoć dodijeljena u 2023. godini, sa uporednim podacima za prethodne dvije fiskalne godine (2021. i 2022). Komparacije radi, Agencija upućuje na podatke o državnim pomoćima dodijeljenim u zemljama članicama Evropske unije, a koji su sadržani u dokumentu „State Aid Scoreboard 2023“¹¹.

Dakle, godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima, sačinjava se i donosi u tekućoj kalendarskoj godini, a sadrži konsolidovane podatke po kategorijama i vrstama (instrumentima) dodijeljene državne pomoći u prethodnoj kalendarskoj godini i poređenje sa 2021. i 2022. godinom (koje prethode izvještajnoj godini).

Podrazumijeva se da Izvještaj obuhvata samo ona javna sredstva koja predstavljaju državnu pomoć u smislu člana 2 Zakona.

2.4. Definicije i objašnjenja

U skladu sa UFEU, državna pomoć definisana je u članu 107, i glasi: *ako ugovorima nije drugačije predviđeno, svaka pomoć dodijeljena od strane države članice ili iz sredstava države u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti da naruši konkurenciju dajući prednost određenom privrednom društvu ili proizvodnji određene robe, nespojiva je sa unutrašnjim tržištem, ukoliko utiče na trgovinu između država članica.*

U stavu 3 istog člana dati su sljedeći izuzeci od ove opšte zabrane:

Može se smatrati spojivim sa unutrašnjim tržištem:

- a) *pomoć za unapređenje ekonomskog razvoja područja u kojima je životni standard izuzetno nizak ili je nezaposlenost izuzetno visoka, kao i regiona iz člana 349, s obzirom na njihov strukturni, ekonomski i socijalni položaj;*

¹¹ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/scoreboard_en.

- b) pomoć za pospješivanje sprovođenja nekog važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnog poremećaja u privredi države članice;
- c) pomoć za olakšavanje razvoja određenih privrednih djelatnosti ili određenih privrednih područja, kada takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;
- d) pomoć za pospješivanje kulture i očuvanja baštine, kada takva pomoć ne utiče na uslove trgovanja i konkurenciju u Uniji u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;
- e) druge kategorije pomoći koje Savjet može utvrditi odlukom koju donosi na predlog Komisije.

Navedeni izuzeci, za koja se propisuju detaljni uslovi, kriterijumi, intenziteti i načini dodjele pomoći koja neće narušiti konkurenciju u obimu koji je suprotan zajedničkom interesu, razrađeni su kroz akte Evropske komisije (smjernice, saopštenja, odluke, obavještenja) koji su u crnogorsko zakonodavstvo prenešeni *ad literam* kroz Pravilnik o Listi pravila državne pomoći.

U Zakonu **državna pomoć** je definisana kao:

- 1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove;
- 2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;
- 3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i
- 4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Državna pomoć može biti dodijeljena kao individualna državna pomoć i na osnovu šeme državne pomoći. **Šema državne pomoći** je akt (zakon, drugi propis, odluka, ugovor ili program) na osnovu kojeg se korisniku neposredno, u skladu sa uslovima određenim aktom, može dodijeliti državna pomoć na određeno ili na neodređeno vrijeme i u određenom ili neodređenom iznosu. **Individualna državna pomoć** je pomoć koja nije zasnovana na šemi državne pomoći i dodjeljuje se određenom korisniku za određeni projekat.

U Crnoj Gori, državna pomoć se dodjeljuje iz državnog i budžete lokalnih samouprava kroz različite vrste (instrumente) koji mogu biti direktni (najčešće subvencije) ili indirektni (npr. fiskalne olakšice, garancije itd.).

U skladu sa Zakonom, **davalac državne pomoći** je nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnim imovinom u skladu sa zakonom.

Korisnik državne pomoći je fizičko ili pravno lice, privredno društvo ili udruženje privrednih društava, koje koristi državnu pomoć u obavljanju privredne djelatnosti.

Privredna djelatnost je aktivnost koja obuhvata ponudu robe ili usluga na tržištu, bez obzira na pravni status i način na koji se subjekt finansira.

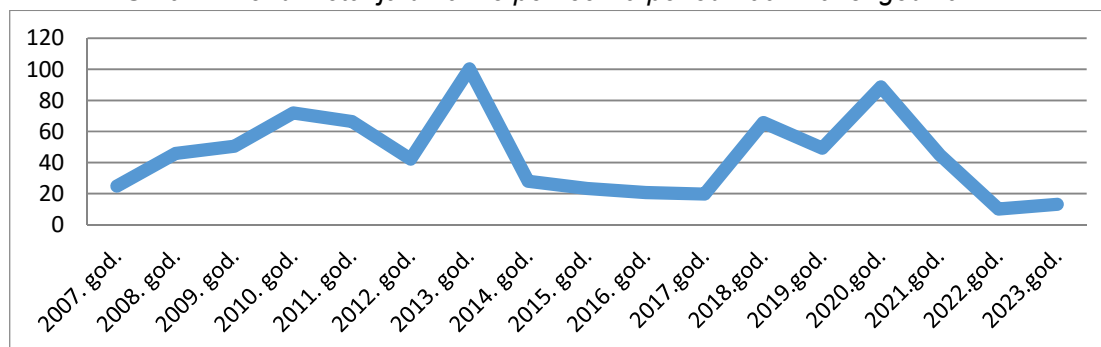
Agencija je imala u vidu reorganizaciju ministarstava i organa uprave, naročito onih koji su davaoci državne pomoći, shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada Državne uprave („Sl. list CG“, br. 98/23, 102/23 i 113/23), koja je prvi put stupila na snagu 31.10.2023. godine. S tim u vezi, pod nazivima ministarstava i organa uprave podrazumijevaju se i njihovi pravni prethodnici, do stupanja na snagu prednje navedene uredbe.

3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U 2023. GODINI

Ukupan iznos dodijeljene državne pomoći u 2023. godini je 13.186 miliona eura. U odnosu na broj zaposlenih u Crnoj Gori, državna pomoć u 2023. godini je iznosila 53.94 eura po zaposlenom¹². U odnosu na BDP u IV kvartalu 2023. godine u Crnoj Gori, učešće državne pomoći u BDP-u je iznosilo 0.75¹³. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2023. godini veći je za 23.24% u odnosu na 2022. godinu (kada je državna pomoć iznosila ukupno 10.122 miliona eura i manji za 70.65% u odnosu na 2021. godinu (kada je državna pomoć iznosila 44.932 miliona eura).

Grafikon koji slijedi pokazuje trend državnih pomoći u Crnoj Gori od 2007. godine (kada je sačinjen prvi godišnji izvještaji o dodijeljenoj državnoj pomoći), do 2023. godine zaključno, pripremljen u najvećoj mogućoj mjeri u skladu sa metodologijom Evropske unije.

Slika 1: Trend kretanja državne pomoći za period 2007-2023. godina

Iznosi u milionima eura

¹² Broju zaposlenih u Crnoj Gori u 2023. godini je iznosio 244484.

¹³ BDP u IV kvartalu 2023. godine u Crnoj Gori je iznosio 1753.8 miliona eura.

4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI

Državna pomoć se, prema primarnim ciljevima dodjele, dijeli na sljedeće kategorije:

- Horizontalnu državnu pomoć,
- Sektorsku državnu pomoć, i
- Regionalnu državnu pomoć.

Horizontalna državna pomoć je pomoć koja se primjenjuje u svim industrijama. Horizontalne državne pomoći usmjerene su na rješavanje problema koji mogu nastati u bilo kojoj industriji. Dodjeljuju se većem broju korisnika, bez davanja prednosti ranije određenim (poznatim) ekonomskim aktivnostima, privrednim društvima, proizvodima i uslugama i na taj način narušava konkurenciju u manjem obimu nego sektorske pomoći.

Sektorska državna pomoć primjenjuje se na određene industrije, odnosno namijenjena je tačno utvrđenim sektorima i aktivnostima, narušavajući ili prijeteći da naruši konkurenciju na tržištu u većem obimu. Upravo iz razloga selektivnosti kod dodjele ove vrste pomoći, a naročito kada se radi o npr. sektorima čelika, uglja, sintetičkih vlakana i brodogradnje, EU primjenjuje specifična pravila. Ono što je bitno napomenuti za Crnu Goru, neka od ovih pravila su ugrađena u posebne protokole SSP-a.

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gdje se ulaganja smatraju opravdanim zbog postojanja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i/ili drugih nedostataka.

Usluge od opšeg ekonomskog interesa (UOEI) su usluge koje organi vlasti država članica na nacionalnom, regionalnom ili nivou lokalnih zajednica, klasifikuju kao one koje su od opšteg interesa i zbog toga je država u obavezi da ih servisira. Ova kategorija obuhvata kako ekonomske, tako i neekonomske aktivnosti, ali su samo ekonomske aktivnosti predmet posebnog EU zakonodavstva koje se odnosi na unutrašnje tržište i konkurenciju.

Usluge od opšteg interesa:

- Da bi određene usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI ili Eng. SGEI) funkcionisale na osnovu principa i pod uslovima koji im omogućavaju da ispune svoju misiju, finansijska podrška javnih organa može se pokazati neophodnom kada prihodi ostvareni pružanjem usluga ne omogućavaju pokrivanje troškova koji proizilaze iz obaveze javne usluge.

- Iz sudske prakse Suda pravde Evropske unije proizlazi da naknada za javne usluge ne predstavlja državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 UFEU-a ako ispunjava određeni broj uslova (2). Tamo gdje su ti uslovi ispunjeni, član 108 Ugovora se ne primjenjuje.
- Kada naknada za javnu uslugu ne ispunjava te uslove, i u mjeri u kojoj su ispunjeni opšti kriterijumi za primjenjivost člana 107 stav 1 UFEU-a, takva naknada predstavlja državnu pomoć i podliježe članovima 106, 107 i 108 UFEU-a.

Pomoć male vrijednosti (de minimis pomoć) je pomoć dodijeljena pojedinačnom privrednom subjektu, tokom bilo kog perioda od tri fiskalne godine, pod uslovom da ne prelazi 200,000.00 eura, odnosno 100,000.00 eura za obavljanje komercijalnog prevoza tereta u drumskom saobraćaju. Dodatno, naknada male vrijednosti za pružene usluge od opšteg ekonomskog interesa dozvoljena je u iznosu do 500,000.00 eura i ne podliježe ocjeni Agencije.

Državne u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covida-19 su pomoći odobrene Privremenim okvirom u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covida-19, koje imaju za cilj da pomognu nacionalne ekonomije u vrmenu pandemije. Pandemija je izazvala snažan udar na svjetsku i evropsku privredu, pa je koordinirana ekonomska intervencija država članica i institucija EU bila od presudne važnosti za ublažavanje posljedica za privredu EU. U vanrednim okolnostima uzrokovanim pandemijom Covid-19 privredna društva svih vrsta našla su se u problemima sa likvidnošću.

Državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu su pomoći odobrene Privremenim okvirom za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu.

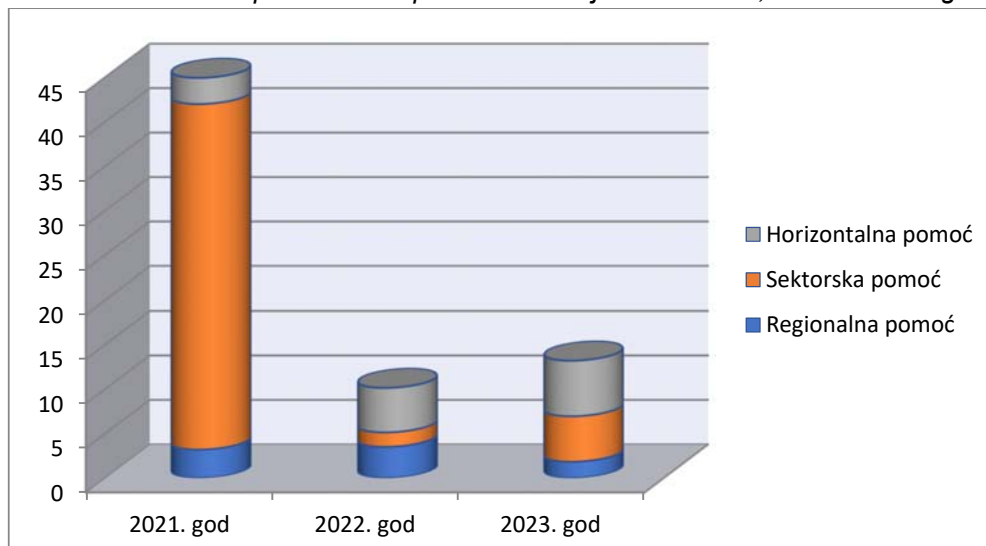
Tabela 1: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini po kategorijama

KATEGORIJA	2021	Učešće %	2022	Učešće %	2023	Učešće %
1.HORIZONTALNE POMOĆI	2.938	6.54	4.994	49.34	6.245	47.36
Obuka	0	0	0	0	0	0
Zapošljavanje	0	0	0	0	0	0
MSP	0	0	0	0	0	0
Sanacija i restrukturiranje	0	0	0	0	0	0
Otklanjanje šteta nastalih usled prirodnih nepogoda	0	0	0	0	0	0
Zaštita životne sredine	0	0	0	0	0	0
Istraživanje i razvoj	0.337	0.75	1.935	19.11	2.625	19.90
Obnovljivi izvori energije	2.602	5.79	3.059	30.22	3.620	27.45
Ostale pomoći	0	0	0	0	0	0
2. SEKTORSKE DRŽAVNE POMOĆI	38.805	86.36	1.634	16.14	5.124	38.86

Rudarstvo	0	0	0	0	0	0
Čelik	0	0	0	0	0	0
Saobraćaj	33.708	75.02	0	0	0	0
Kultura, informisanje i sport	1.291	2.87	1.634	16.14	3.758	28.50
Brodogradnja	0	0	0	0	0	0
Finansijske usluge	0	0	0	0	0	0
Ostali sektori	3.807	8.47	0	0	1.366	10.36
3.REGIONALNA POMOĆ	3.189	7.10	3.495	34.52	1.818	13.79
UKUPNO	44.932	100	10.122	100	13.186	100

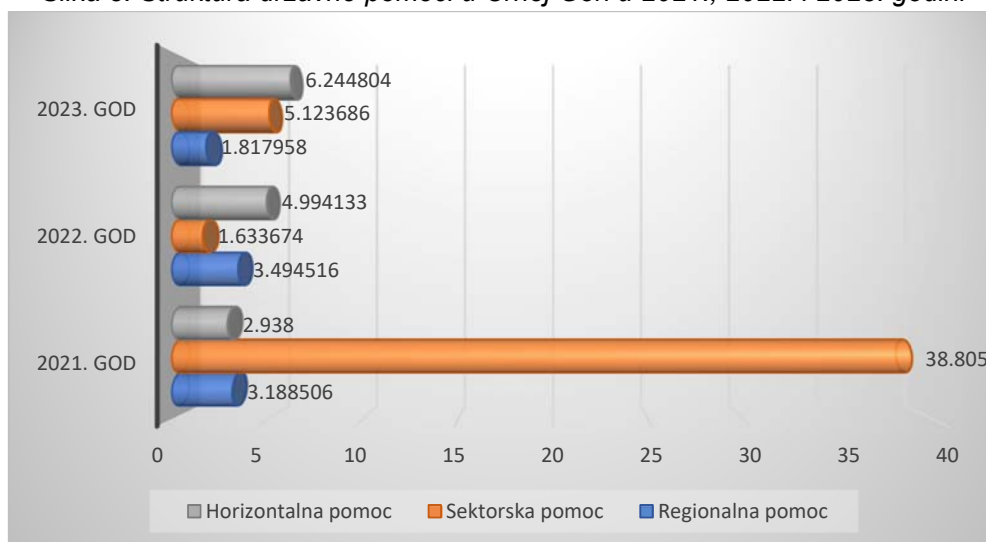
Iznosi u milionima eura

Slika 2: Struktura ukupne državne pomoći u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini

Iznosi u milionima eurima

Slika 3: Struktura državne pomoći u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini

Iznosi u milionima eurima

Podaci iskazani u Tabeli 1 i na Slikama 2 i 3 o učešću pojedinih kategorija državne pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći u Crnoj Gori, pokazuju da je u 2023. godini, u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći učešće horizontalne pomoći 47.36%, sektorske pomoći 38.86% i regionalne pomoći 13.79%.

4.1. Horizontalna državna pomoć

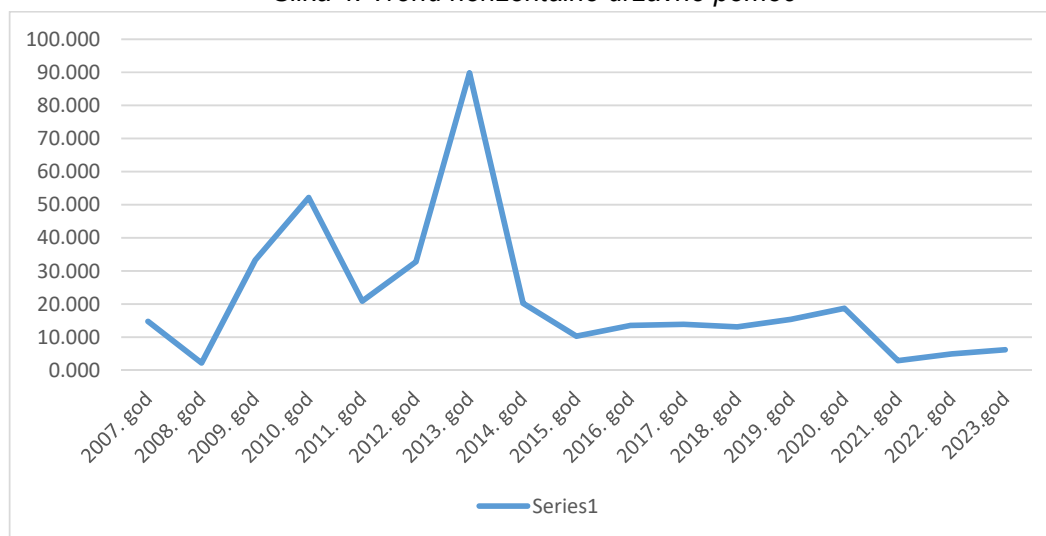
Tabela 2: Horizontalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini

Vrsta horizontalne državne pomoći	2021. god	2022. god	2023. god	Indeks	
				22/21	23/22
Obuka	0	0	0	0	0
Zapošljavanje	0	0	0	0	0
MSP	0	0	0	0	0
Sanacija i restrukturiranje	0	0	0	0	0
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepredviđenih događaja	0	0	0	0	0
Zaštita životne sredine	0	0	0	0	0
Istraživanje i razvoj	336.57	1,934.87	2,624.58	574.89	135.65
Obnovljivi izvori energije	2,601.55	3,059.26	3,620.22	117.59	118.34
Ukupno	2,938.11	4,994.13	6,244.80	169.98	125.04

Iznosi u hiljadama eura

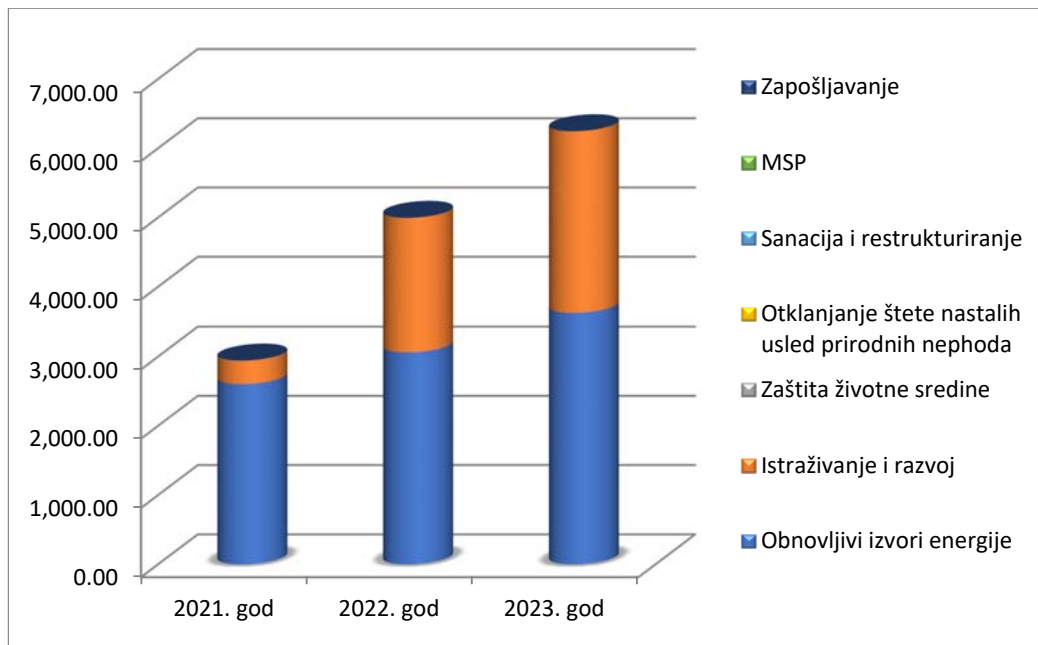
Prema podacima iskazanim u Tabeli 3, apsolutni iznos horizontalne državne pomoći je u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu povećan je za 20.03%, a u odnosu na 2021. godinu povećan za 52.95%.

Slika 4: Trend horizontalne državne pomoći

Iznosi u milionima eura

Slika 5: Struktura horizontalne državne pomoći u 2021., 2022. i 2023. godini

Iznosi u milionima eura

4.2. Sektorska državna pomoć

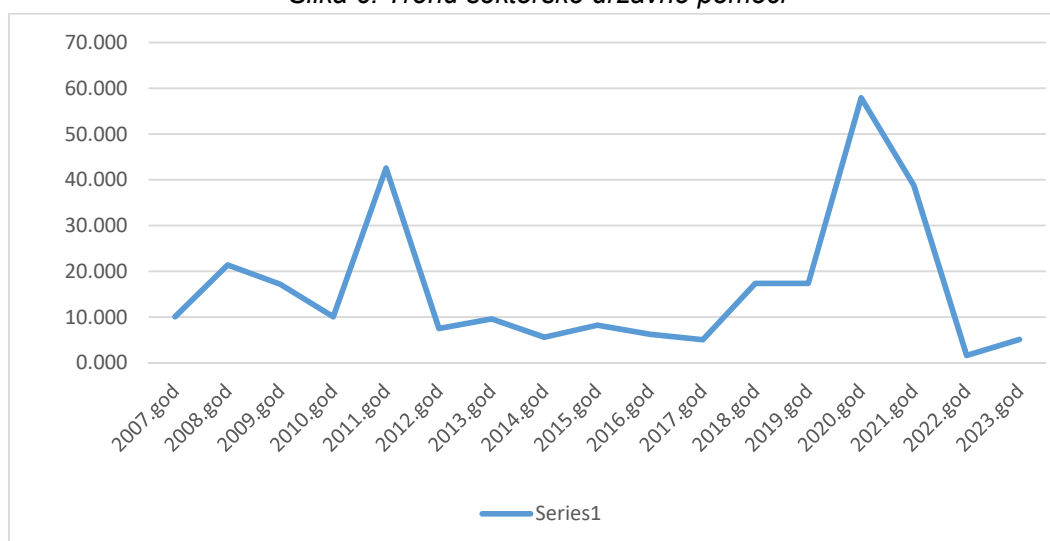
Tabela 3: Sektorska državna pomoć u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini

Sektor	2021. god.	2022. god.	2023. god.	Index 21/21	Index 23/22
Rudarstvo	0	0	0	0	0
Čelik	0	0	0	0	0
Saobraćaj	33.708	0	0	61.292	0
Kultura, informisanje i sport	1.290	1.634	3.758	44.349	229.99
Brodogradnja	0	0	0	0	0
Finansijske usluge	0	0	0	0	0
Ostali sektori	3.807	0	1.366	0	0
Ukupno	38.805	1.634	5.124	67,015	313,59

Iznosi u milionima eura

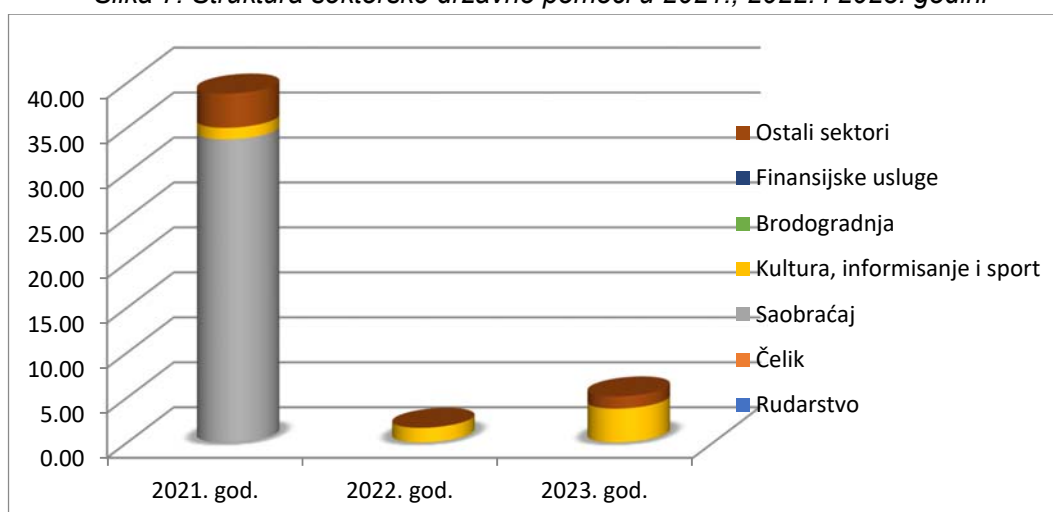
Apsolutni iznos dodijeljene sektorske državne pomoći u 2023. godini je za 66.11% veći u odnosu na 2022. godinu, a za 86.80% manji u odnosu na 2021. godinu.

Slika 6: Trend sektorske državne pomoći

Iznosi u milionima eura

Slika 7: Struktura sektorske državne pomoći u 2021., 2022. i 2023. godini

Iznosi u milionima eura

Napomena:

Državna pomoć u kategoriji „ostali sektori“ dodijeljena u 1,366,113.32 eura se odnosi na neusklađenu individualnu državnu pomoć koju je Ministarstvo finansija dodijelilo privrednom subjektu Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo po osnovu Ugovora o načinu izmirenja dijela međusobnih obaveza, zaključenog dana 29.09.2023. godine, između Agencije za osiguranje depozita iz Beograda, Republika Srbija, Jugobanka AD Beograd u stečaju i Crne Gore - Ministarstva finansija. Agencija ukazuje da je Rješenjem br. UPI-01-430/23-79/21 od 15.03.2024. godine, u ispitnom postupku utvrđivanja usklađenosti potencijalne državne pomoći, utvrđeno da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena privrednom subjektu Institut za fizikalnu medicinu.

rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo, od strane Ministarstva finansija, neusklađena sa Zakonom.

Takođe, u 2023. godini je dodijeljena državna pomoć sektoru čelika, koja je Rješenjem Agencije UPI-01-430/23-66/28 od 15.03.2024. godine, u ispitnom postupku utvrđivanja usklađenosti potencijalne državne pomoći, utvrđeno da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena privrednim subjektima "TOSCELIK PROFIL VE SAC ENDUSTRISI" A.S. i TOSCELIK ALLOYED ENGINEERING STEEL NIKŠIĆ DOO (sada: DRUŠTVU SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU TOSCELIK ALLOYED ENGINEERING STEEL PODGORICA (Odlukom od 24.07.2023. god. pokrenut postupak dobrovoljne likvidacije, likvidator Burcin Ejderoglu), od strane Elektroprivrede Crne Gore AD - Nikšić, po osnovu Ugovora o prodaji UZZ 13/2013 NKCG-NK-138/2022 od 19.01.2023. godine, neusklađena sa Zakonom. Agencija je istim rješenjem naložila povraćaj državne pomoći u skladu sa odredbama čl. 25 i 26 Zakona.

Agencija napominje da do dana sačinjavanja Izvještaja nijesu dostavljeni podaci o iznosu državne pomoći koja je dodijeljena korisnicima državne pomoći, pa Agencija nije mogla iznos državne pomoći uvrstiti u ukupan iznos državne pomoći dodijeljene u 2023. godini, već će nakon postupanja davaoca državne pomoći, izvršiti ispravke istorijskih podataka o dodijeljenim državnim pomoćima (Eng. Corrections on historical data), u skladu sa načinom rada Evropske komisije.

4.3. Regionalna državna pomoć

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja - regiona i usmjerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomjernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost, sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

U 2023. godini, regionalna pomoć je iznosila 1,817,958.15 eura.

Tabela 4: Regionalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2021., 2022. i 2023. godini

Pokazatelj	2021. god	2022. god	2023. god	Index 22/21	Index 23/22
Regionalna državna pomoć	3.188	3.495	1.818	109.63	52.02

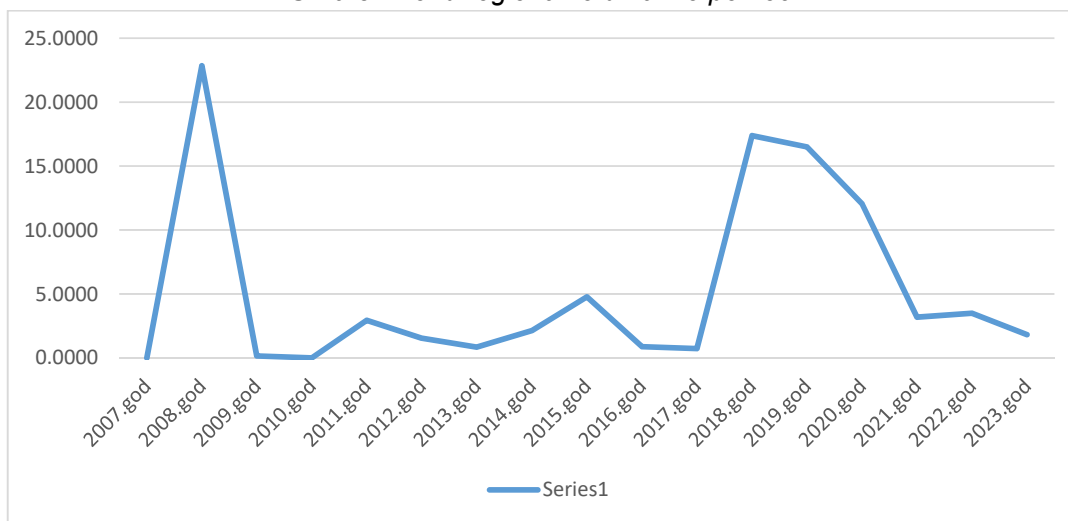
Iznosi u milionima eura

Apsolutni iznos dodijeljene regionalne državne pomoći u 2023. godini je za 47.98% manji u odnosu na 2022. godinu, a za 42.97% manji u odnosu na 2021. godinu.

Regionalna pomoć u 2023. godini bila je dodjeljivana na sljedeći način:

- Ukupan iznos povučnih sredstava iz kredita KfW za projekat Rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica - Faza II u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023. godine, iznosi 7,219,965.14 eura. Iznos državne pomoći, odnosno ekvivalent subvencije je 1,536,817.2 eura.¹⁴
- Državna pomoć koju je Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD Podgorica (u daljem tekstu: IRF) dodijelio u 2023. godini po osnovu Programa rada za poslovnu 2023. godinu, iznosi ukupno 281,140.95 eura. IRF je prilikom dostavljanja podatak naveo da je za period izvještavanja za 2023. godinu primijenio Uputstvo o načinu izračunavanja ekvivalenta subvencije i kamatne stope povraćaja („Sl. list CG“, br. 130/22).¹⁵

Slika 8: Trend regionalne državne pomoć

Iznosi u milionima eura

5. USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA, OPŠTEG INTERESA, POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI (*DE MINIMIS* POMOĆI), DRŽAVNE POMOĆI U SVRHU PODRŠKE EKONOMIJI U AKTUELNOJ PANDEMIJI COVIDA-19 I DRŽAVNE U KRIZNIM SITUACIJAMA ZA PODRŠKU PRIVREDI NAKON RUSKE AGRESIJE NA UKRAJINU

Prateći preporuke Evropske komisije u Poglavlju 8, u dijelu koji se odnosi na politiku državne pomoći, u martu 2014. godine Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, kojom je stvoren pravni osnov za potpuno usklađivanje crnogorskog zakonodavstva iz oblasti državne pomoći sa pravnom tekovinom Evropske unije. Ova uredba odgovorila je na izazove u procesu pregovaranja u ovoj oblasti na način što je

¹⁴ Mišljenjem Agencije od 26. jula 2019. godine, izdavanje državne garancije koja se odnosi na Ugovor o zajmu, čiji će potpisnici biti Njemačka razvojna banka KfW i Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, za Projekat rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica, ocijenjeno je kao uslađeno sa Zaonom. Agencija je istim rješenjem naložila povraćaj državne pomoći u skladu sa odredbama čl. 25 i 26 Zakona.

¹⁵ Rješenjem Agencije br. 01-430/22-872/7 od 16.12.2022. godine, utvrđeno je da je Godišnji plan rada Investiciono razvojnog fonda Crne Gore za poslovnu 2023. godinu, u skladu sa Zakonom

Ministarstvu finansija, kao nosiocu politike državne pomoći u Crnoj Gori, data mogućnost da direktno objavljuje prevode pravila o državnoj pomoći koje donose institucije Evropske unije i na taj način u potpunosti uskladi svoje zakonodavstvo sa evropskim.

Na osnovu navedene Uredbe, u avgustu 2014. godine, donijet je Pravilnik o listi pravila državne pomoći u kojem su, između ostalih, *objavljeni Odluka Komisije od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći), Uredba Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine o primjeni člana 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije na pomoći male vrijednosti (de minimis) koje se dodjeljuju pravnim licima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa, Privremeni okvir za mjere državne pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji COVIDA-19 i Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu.*

5.1. Usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI) i UOI

Usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI) su usluge koje organi vlasti koje je država u obavezi da servisira i obuhvataju kako ekonomske, tako i neekonomske aktivnosti, ali su samo ekonomske aktivnosti predmet posebnog EU zakonodavstva koje se odnosi na unutrašnje tržište i konkurenciju. Ekonomija treba da se razvija u opštu korist, a država je dužna da interveniše onda kada tržište nije u mogućnosti da pruži ono što je od ključne važnosti za građane.

Države članice imaju visok stepen diskrecionog prava prilikom definisanja usluga od opšteg ekonomskog interesa. Međutim, države bi trebalo da definišu UOEI na osnovu kriterijuma opšteg interesa za sve građane i pod uslovima koji nijesu obavezno isti kao tržišni.

Da bi povećala pravnu sigurnost, naročito nakon presude u slučaju *Altmark*¹⁶, i da bi smanjila teret prijavljivanja u ovoj oblasti, Evropska komisija je donijela „paket“ akata za finansiranje UOEI, koji je i Crne Gora u obavezi da primjenjuje.

¹⁶ Kriterijumi iz predmeta *Altmark*: privredno društvo primalac mora zaista da ima obavezu pružanja usluge od opšteg ekonomskog interesa koja mora biti jasno definisana, parametri na osnovu kojih se kompenzacija izračunava moraju se utvrditi unaprijed na objektivan i transparentan način, kompenzacija ne smije preći ono što je potrebno da se pokriju svi troškovi ili dio troškova nastalih u ispunjavanju obaveza pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir odgovarajuće primitke i opravdanu dobit i visina potrebne kompenzacije mora se odrediti na osnovu analize troškova koje bi imalo prosječno dobro vođeno privredno društvo adekvatno opremljeno odgovarajućim sredstvima, ukoliko nije izabrano procedurom javnih nabavki.

U 2023. godini u Crnoj Gori je Agencija za elektronske medije dodijelila državnu pomoć u obliku naknade za obavljanje UOEI u ukupnom iznosu od 346,329.05 eura.¹⁷

5.2. Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći)

Naime, javno finansiranje koje ispunjava kriterijume iz člana 107 stava 1 Ugovora o funkcionisanju EU smatra se državnom pomoći, pa se uvijek mora prijaviti Evropskoj komisiji, odnosno Agenciji. Međutim, u skladu s članom 109 Ugovora, Savjet EU može odrediti kategorije pomoći koje se izuzimaju od obaveze prijave. Na osnovu Uredbe (EZ) br. 994/98, Savjet je, u skladu s članom 109 Ugovora, odlučio da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) mogu predstavljati kategoriju pomoći koja se ne prijavljuje, ali se prati kumulacija ovih pomoći, kako se ne bi premašio najviši dozvoljeni iznos.

Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) je pomoć dodijeljena pojedinčanom privrednom subjektu, tokom perioda od tri fiskalne godine, u najvišem dozvoljenom iznosu od 200,000.00 eura ili do 100,000.00 eura ukoliko korisnik obavlja drumski prevoz tereta za najamninu ili naknadu, odnosno 500,000.00 eura privrednim društvima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa¹⁸.

Stupanjem na snagu Regulative Komisije (EU) 2023/2831 od 13. decembra 2023. godine¹⁹, ukupan iznos *de minimis* pomoći koja se jednom privrednom društvu ne smije da prelazi 300,000.00 eura tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. Takođe, stupanjem na snagu Regulative Komisije (EU)) 2023/2832 od 13. decembra 2023. godine²⁰, ukupan iznos *de minimis* pomoći koja se po državi članici dodjeljuje jednom privrednom društvu koje pruža usluge od opšteg ekonomskog interesa ne smije da prelazi 750,000.00 eura tokom bilo

¹⁷ Agencija je izdala Mišljenje br. 01-430/22-862/3 od 29.12.2022. godine, da bi primjena Pravilnika o raspodjeli sredstava iz fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija namijenjenih komercijalnim i neprofitnim elektronskim medijima, predstavljala usklađenu državnu pomoć shodno propisima kojima se regulišu pitanja državne pomoći, pod uslovima bliže opisanim u tom mišljenju.

¹⁸ Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8) i Regulativa Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine o primjeni člana 107 i 108 Ugovora o funkcioniranju Evropske Unije na pomoći male vrijednosti (*de minimis*) koje se dodjeljuju pravnim licima koji pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa (32012R0360, SL L 114, 26.4.2012, p. 8-13).

¹⁹ Regulativa Komisije (EU) 2023/2831 od 13. decembra 2023. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć (32023R2831), SL L 2023/2831, 15.12.2023), stupila je na snagu 01. januara 2024. godine. Shodno Pravilniku o izmjenama Pravilnika o Listi pravila državne pomoći ("Sl. list CG", br. 26/24), ova regulativa se primjenjuje kao Prilog 7.

²⁰ Regulativa Komisije (EU) 2023/2832 od 13. decembra 2023. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć koja se dodjeljuje privrednim društvima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa (32023R2832), SL L 2023/2832, 15.12.2023), stupila je na snagu 01. januara 2024. godine. Shodno Pravilniku o izmjenama Pravilnika o Listi pravila državne pomoći ("Sl. list CG", br. 26/24), ova regulativa se primjenjuje kao Prilog 7E.

kojeg perioda od tri fiskalne godine. Time su se povećale gornje granice de minimis pomoći i de minimis pomoći za usluge od opšteg ekonomskog interesa. Ove gornje granice odražavaju inflaciju koja se pojavila od stupanja na snagu prethodnih regulativa i procjenjena kretanja tokom perioda važenja istih regulativa.

De minimis pomoć smatra se dodijeljenom u trenutku kada privredno društvo, u skladu sa odgovarajućim nacionalnim pravnim poretkom, stekne zakonsko pravo na primanje pomoći, nezavisno od datuma dodjele de minimis pomoći privrednom društvu.

Na osnovu iznijetog, smatra se da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljene jednom privrednom subjektu, u periodu od tri fiskalne godine, koje ne prelaze najviši dozvoljeni iznos, ne ispunjava sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora i samim tim ne podliježu postupku prijavljivanja.

Agencija posebno ukazuje da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) nijesu obuhvaćene ukupnim iznosom dodijeljenih državnih pomoći, pa se samim tim o njima i ne izvještava, već su davaoci dužni da vode evidencije o dodijeljenim *de minimis* pomoćima i prilikom dodjele primjenjuju načelo kumulacije.

Tabela 5: Pregled iznosa de minimis pomoći dodijeljenih u 2023. godini

DE MINIMIS POMOĆI		
1	Ministarstvo ekonomskog razvoja - Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu	157,331.28
2	Ministarstvo ekonomskog razvoja - Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu	2,384,397.77
3	Ministarstvo kulture i medija - finansiranje programskih sadržaja u štampanim neprofitnim medijima	59,940.00
4	Ministarstvo kulture i medija - digitalizacija bioskopa	120,000.00
5	Ministarstvo kulture i medija - raspodjela sredstava za dnevne i nedeljne štampane medije i internetske publikacije i finansiranje operativnih troškova različitih mehaizama samoregulacije	439,417.34
6	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva - jednokratna pomoć prevoznicima koji obvljaju javni prevoz putnika u drumskom saobraćaju	410,500.00
7	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija - sufinansiranje inovacione djelatnosti - edukativni programi	7,500.00
8	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija - Naučno tehnološki park DOO Podgorica	300,000.00
9	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija - razvoj startupova	16,966.00
10	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	73,403.56
11	Zavod za zapošljavanje Crne Gore - Podsticaji za zapošljavanje	56,626.26
12	Zavod za zapošljavanje Crne Gore - Osposobljavanje za samostalan rad	834,950.74
13	Zavod za zapošljavanje Crne Gore - Osposobljavanje za rad kod poslodavca	943,395.13

14	Fond za zaštitu životne sredine - kupovina električnih i hibridnih vozila (kategorije L, M1 i N1) u javnom sektoru	66,000.00
15	Fond za zaštitu životne sredine - kupovina električnih i hibridnih vozila (kategorije M1)	115,000.00
16	Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD - Godišnji plan rada	129,642.38
17	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore - Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2023. godinu	102,170.50
18	Fond za inovacije Crne Gore - inovacioni vaučeri	80,648.26
19	Fond za inovacije Crne Gore - inovaciona kultura i edukacija u oblastima pametne specijalizacije	10,749.32
20	Fond za inovacije Crne Gore - vaučeri za patentnu zaštitu i razvoj pronalaska	2,000.00
21	Fond za inovacije Crne Gore - provjera inovativnog koncepta	56,672.00
22	Fond za inovacije Crne Gore - jačanje inovativnosti MMSP	31,329.60
23	Fond za inovacije Crne Gore - kolaborativni grantovi	412,362.88
24	DOO Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis - pomoć za razvoj istraživanja i inovacija	28,000.00
25	Opština Bijelo Polje - podrška razvoju zanatstva	20,000.00
26	Opština Bijelo Polje - subvencija troškova đачkih mjesečnih karata prevoza srednjoškolaca	15,000.00
27	Opština Bijelo Polje - subvencija troškova prevoza putnika seoskog stanovništva	35,000.00
28	Opština Berane - pomoć za održavanje tekuće likvidnosti DOO "Benergo" Berane	84,508.38
29	Opština Berane - podrška ženskom preduzetništvu	15,000.00
30	Opština Danilovgrad - podrška ženskom preduzetništvu	9,999.76
31	Opština Tivat - podrška ženskom preduzetništvu	40,000.00
32	Opština Pljevlja - podrška i podsticaj razvoja preduzetništva	30,000.00
33	Opština Pljevlja - podrška ženskom preduzetništvu	15,000.00
34	Opština Bar	367,600.00
35	Opština Bar - program za podršku zanatstva	20,000.00
36	Opština Kotor - podrška razvoju preduzetništva mladih	6,000.00
37	Opština Kotor - podrška ženskom preduzetništvu	24,000.00
38	Opština Žabljak - podrška Društvu sa ograničenom odgovornošću "Turistički centar Durmitor" Žabljak	15,000.00
39	Opština Kolašin - sufinansiranje Reload 2 programa	19,800.00
40	Opština Kolašin - podrška ženskom preduzetništvu	10,000.00
41	Glavni grad Podgorica - podrška ženskom preduzetništvu	50,000.00
42	Glavni grad Podgorica - podrška preduzetništvu	192,300.00

43	Glavni grad Podgorica - podizanje nivoa zaštite potrošača	2,000.00
44	Opština Mojkovac - podrška ženskom preduzetništvu	19,810.00
45	Opština Nikšić - podrška ženskom preduzetništvu	40,000.00
46	Opština Tuzi - Fudbalski klub "Malesija"	9,000.00
47	Opština Tuzi -Teakwondo klub "Besa"	14,500.00
48	Opština Tuzi - KK "Dečić"	60,000.00
49	Opština Tuzi - FK "Dečić"	200,000.00
50	Opština Tuzi - podrška ženskom preduzetništvu	28,000.00
51	Opština Plužine - pomoć privrednom društvu "Cicmil" d.o.o.	70.200.00
UKUPNO		8,251,721.16

Iznosi u eurima

De minimis pomoć navedena u redu 8 tabele 5, predstavlja pomoć male vrijednosti (de minimis) koja se dodjeljuje pravnim licima koji pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa, u smislu Uredbe Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine.

5.3. Pomoć u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covida-19

Za pomoć državama članicama u koordiniranom ekonomskom odgovoru na ublažavanju negativnih posljedica različitih mjera suzbijanja u vezi sa izbijanjem Covida-19, Evropska komisija je 19. marta 2020. godine, na osnovu člana 107 (3) (b) UFEU-a, usvojila Privremeni okvir u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covida-19 (u daljem tekstu: Privremeni okvir). Posljednje izmjene Privremenog okvira su inkorporirane u crnogorski pravni sistem putem Pravilnika o izmjeni Pravilnika o Listi pravila državne pomoći („Sl. list CG“, br. 15/22).

Pomoć predviđena Privremenim okvirom, dodjeljivana je korisnicima kako sa državnog nivoa, tako i sa nivoa lokalnih samouprava, ali tako da ne prelazi maksimalni ukupni iznos pomoći od 1,200,000.00 eura po korisniku (svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova), uz obavezno poštovanje kumulacije svih državnih pomoći u aktuelnoj pandemiji Covid-19. Privremenim okvirom je propisano da se pomoć dodjeljuje najkasnije 30. juna 2022. godine.

Agencija je, s obzirom da je 2020. godine uspostavljen registar državnih pomoći Covid 19, u skladu sa Privremenim okvirom, rješenjima kojima je cijnila mjere

državne pomoći, zaduživala davaoće državne pomoći na unošenje podataka o dodijeljenim državnim pomoćima u svrhu podrške ekonomiji u aktualnoj pandemiji Covida-19.

U 2023. godini, prema podacima dostavljenim od strane davalaca državne pomoći, u Crnoj Gori nijesu dodijeljene državne pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktualnoj pandemiji Covida-19.

5.4. Državna pomoć u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu

Rusija je 22. februara 2022. godine nezakonito priznala kao nezavisne entitete Donjecke i Luganske oblasti u Ukrajini koje nisu pod kontrolom vlade. Rusija je 24. februara 2022. godine pokrenula ničim izazvanu i neopravdanu vojnu agresiju na Ukrajinu. EU i međunarodni partneri odmah su reagovali na ozbiljno narušavanje teritorijalnog integriteta, suvereniteta i nezavisnosti Ukrajine uvođenjem restriktivnih mjera (sankcija). Sankcije su takođe uvedene i Bjelorusiji, zbog njene uloge u omogućavanju ruske agresije. Dodatne mjere su usvojene tokom narednih nedjelja, a u zavisnosti od razvoja situacije mogu da budu usvojene i druge mjere. Rusija je, sa svoje strane, odlučila da preduzme određene restriktivne ekonomske kontramjere.

U tom kontekstu, Evropska komisija je odlučila da usvoji Saopštenje - Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu (2022/C 131 I/01), kako bi precizirala kriterijume za procjenu usklađenosti mjera državne pomoći sa unutrašnjim tržištem koje države članice mogu da preduzmu kako bi prevazišle ekonomske posljedice nakon ruske agresije na Ukrajinu, naknadnih sankcija koje je uvela EU i međunarodni partneri i protivmjera koje je preduzela Rusija. Koordinirani ekonomski odgovor država članica i institucija EU je od ključnog značaja za ublažavanje neposrednih negativnih društvenih i ekonomskih posledica u EU, očuvanje ekonomskih aktivnosti i radnih mjesta, kao i za olakšavanje strukturnih prilagođavanja potrebnih kao odgovor na novu ekonomsku situaciju nastalu nakon ruske vojne agresije na Ukrajinu.

Izmjenom Liste pravila državne pomoći²¹, Privremeni okvir za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu (2022/C 131 I/01) se u Crnoj Gori primjenjuje kao Prilog 8 Pravilnika o Listi pravila državne pomoći.

²¹ Pravilnik o izmjenama Pravilnika o Listi pravila državne pomoći ("Sl. list CG", br. 52/22), koji je stupio na snagu 21.05.2022. godine i Pravilnik o izmjeni Pravilnika o Listi pravila državne pomoći ("Sl. list CG", br. 34/23), koji je stupio na snagu 01.04.2023. godine.

Agencija je Predlog Programa privremene hitne podrške transportnom sektoru u kontekstu trenutne globalne krize izazvane ratom u Ukrajini ocijenila kao usklađen sa Privremenim okvirom za mjere državne pomoći u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu (2022/C 426/01)²². Međutim, prilikom dostavljanja podataka o dodijeljenim državnim pomoćima, Agenciji nijesu dostavljeni podaci o državnoj pomoći dodijeljenoj po osnovu ovog programa, niti da li je isti usvojen.

6. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI

Dodijeljena državne pomoći predstavlja korist za primaoca državne pomoći i ta korist se mjeri u odnosu na konkurente kojima ista nije dodijeljena. Krajnja finansijska korist za primaoca u velikoj mjeri zavisi od vrste (instrumenta) dodjele.

Državna pomoć dodijeljena iz javnih sredstava, u zavisnosti od vrste (instrumenta) dodjele, prikazuje se kao stvarni ili potencijalni javni rashod. U 2023. godini državne pomoći u Crnoj Gori su dodjeljivane kao:

- subvencije;
- poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);
- zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu; i
- garancije.

Primjena metodologije utvrđene Pravilnikom daje pregled vrste (instrumenata) dodjele državne pomoći za 2023. godinu.

Tabela 6: Ukupno dodijeljena državna pomoć u 2023. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

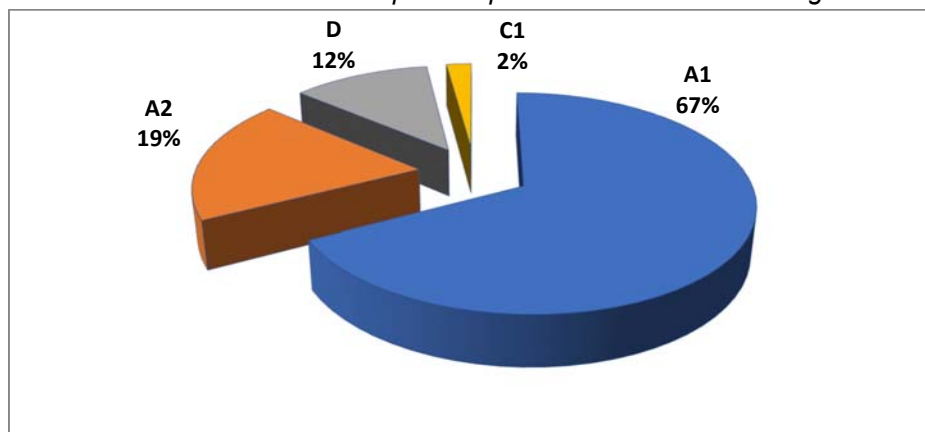
Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1. Horizontalna državna pomoć	3.757	1.935	0	0	0	0	6.245
Obuka	0	0	0	0	0	0	0
Zapošljavanje	0	0	0	0	0	0	0
MSP	0	0	0	0	0	0	0
Sanacija i restrukturiranje	0	0	0	0	0	0	0
Otklanjanje štete nastalih usljed prirodnih nepogoda	0	0	0	0	0	0	0
Zaštita životne sredine	0	0	0	0	0	0	0
Istraživanje i razvoj	0.136	2.488	0	0	0	0	2.625

²² Mišljenje Agencije od 23.06.2023. godine.

Obnovljivi izvori energije	3.620	0	0	0	0	0	3.620
2. Sektorska državna pomoć	5.124	0	0	0	0	0	5.124
Rudarstvo	0	0	0	0	0	0	0
Čelik	0	0	0	0	0	0	0
Saobraćaj	0	0	0	0	0	0	0
Kultura i informisanje	3.758	0	0	0	0	0	3.758
Brodogradnja	0	0	0	0	0	0	0
Finansijske usluge	0	0	0	0	0	0	0
Ostali sektori	1.366	0	0	0	0	0	1.366
3. Regionalna državna pomoć	0	0	0	0.281	0	1.537	1.818
Ukupno	8.880	2.488	0	0.281	0	1.537	13.186

Iznosi u milionima eura

Slika 9: Struktura državne pomoći po instrumentima u 2023. godini

A1 - donacije, subvencije kamata, otpisi dugova i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnanja;

A2 - poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);

B1 - učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;

C1 - zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;

C2 - ostale pomoći; i

D - garancije.

6.1. Državne garancije kao instrument pomoći

Shodno odredbama Obavještenja Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ-u na području državnih pomoći u obliku garancija (52008XC0620(02), SL C 155, 20. 6. 2008., str. 10. - 22.), koje se u Crnoj Gori primjenjuje kao Prilog 5 Pravilnika o Listi pravila državne pomoći, državnom pomoći se ne smatra garancija države za zajam korisniku, koji u posljednje dvije godine koje prethode davanju

garancije, nije u finansijskim izvještajima iskazao rast gubitka, smanjenje prihoda, rast zaliha na skladištu, smanjenje priliva gotovine, rast zaduženosti i smanjenje vrijednosti imovine, pod uslovima da:

- korisnik zajma može na finansijskom tržištu dobiti zajam pod tržišnim uslovima;
- se garancija države daje za određeni iznos kredita, na određeno vrijeme;
- iznos garancije ne pokriva više od 80% kreditne obaveze;
- se za garanciju zaračunava tržišna cijena.

U svim ostalim slučajevima, u kojima nijesu kumulativno ispunjeni prethodno navedeni uslovi, državna garancija predstavlja pomoć koja se računa na osnovu posebne metodologije.

Kod pojedinačnih garancija element pomoći se računa kao razlika između tržišne cijene garancije i cijene koja je stvarno plaćena za garanciju. Međutim, kada se tržišna cijena garancije ne može odrediti, element pomoći računa se kao protivvrijednost pomoći u obliku kredita pod povoljnim uslovima, odnosno kao razlika između tržišne kamate, koju bi privredno društvo platilo bez državne garancije i kamate po kojoj je kredit dobijen zahvaljujući državnoj garanciji, a nakon odbitka svih plaćenih premija. Državna garancija će se računati u cijelokupnom iznosu, odnosno u iznosu kojim se garantuje za određeni kredit kada:

- postoji vjerovatnoća da korisnik kredita pokrivenog državnom garancijom neće biti u mogućnosti da vrati taj kredit;
- je aktivirana zbog nemogućnosti korisnika kredita da ga vraća, i država preuzima otplatu kredita; i
- otplatu nedospjele kreditne obaveze preuzima država uz otpis duga korisniku kredita.

S obzirom na dostupne podatke u vrijeme sačinjavanja Izvještaja, imajući u vidu da Ministarstvo finansija nije dostavilo tražene podatke, kao i kod činjenice da do kraja roka do kojeg Agencija mora da sačini Izvještaj, Državna revizorska institucija nije sačinila Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu, Agencija nije bila u saznanju o podatku o iznosu ukupno izdatih garancija, kao ni o iznosu aktiviranih garancija. Međutim, na osnovu podataka dostavljenih od strane davalaca državne pomoći, **iznos garancije sa elementom pomoći (ekvivalent subvencije) u 2023. godini iznosu 1.537 miliona eura**. Apsolutni iznos garancije sa elementom pomoći u 2023. godini je za 53.02% veći u odnosu na 2022. godinu, a 24.14% u odnosu na 2021. godinu.

Agencija posebno konstatuje da, i pored uredno dostavljenog Obavještenja o obavezi dostavljanja podataka o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2023. godini i zahtjeva nadležnim organima i institucijama, evidentiran je izostanak aktivnosti sa nivoa pojedinih davalaca državne pomoći i nadležnih institucija, čime je

Agencija ostala uskraćena za podatke i informacije o dodijeljenim državnim pomoćima pojedinim subjektima.

7. REZIME

U izradi Izvještaja korišćena je, u najvećoj mogućoj mjeri, metodologija koja je propisana od strane Evropske komisije, u oblasti izvještavanja o dodijeljenoj državnoj pomoći.

U skladu sa odredbama člana 25a Zakona o zaštiti konkurencije, davaoci državne pomoći dužni su da Agenciji do 15. marta tekuće za prethodnu godinu dostave podatke o dodijeljenim državnim pomoćima. Na osnovu predmetnih podataka, Agencija sačinjava godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u prethodnoj godini, koji dostavlja Vladi Crne Gore i Skupštini Crne Gore do kraja drugog kvartala tekuće godine, radi upoznavanja. Dodatno, Agencija dostavlja izvještaj i Evropskoj komisiji, a u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Agencija je imala u vidu zakonsku obavezu da na osnovu podataka dobijenih od davaoca državne pomoći, sačini godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u prethodnoj godini i isti dostavi Vladi Crne Gore i Skupštini Crne Gore do kraja drugog kvartala tekuće godine, radi upoznavanja, kao i Evropskoj komisiji, kako je propisano odredbom člana 25a stav 3 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21). Iz razloga blagovremenog sačinjavanja i donošenja Izvještaja, Agencija nije koristila Izvještaj Državne revizorske institucije o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu s obzirom da isti nije bio objavljen u vrijeme sačinjavanja i donošenja Izvještaja. Takođe, Agencija je imala u vidu da, kako je propisano Zakonom o zaštiti konkurencije, godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći se sačinjava na osnovu podataka dobijenih od davalaca državne pomoći koji imaju obavezu da predmetne podatke dostave do 15. marta tekuće godine za prethodnu godinu. Svakako je prepoznata potreba za intenzivnim promovisanjem i podizanjem svijesti davalaca, korisnika, ali i cjelokupne javnosti na temu kontrole državne pomoći i zaštite konkurencije generalno.

Prema raspoloživim informacijama koje su dostavljene Agenciji, u momentu sačinjavanja Izvještaja, u 2023. godini je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 13.186 eura. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2023. godini veći je za 23.24% u odnosu na 2022. godinu (kada je državna pomoć iznosila ukupno 10.122 miliona eura i manji za 70.65% u odnosu na 2021. godinu (kada je državna pomoć iznosila 44.932 miliona eura.

Pravilnikom je izmjenjena metodologija izvještavanja, tako da se sektor poljoprivrede i ribarstva ne iskazuje u godišnjem izvještaju, za razliku od

prethodnih godina, kada se podrška poljoprivredi i ribarstvu iskazivala, ali samo u ukupnom iznosu.

Agencija posebno napominje odredbe SSP-a, član 73 (9), koji je prenešen i u nacionalno zakonodavstvo, član 1 stav 2 Zakona, kojim je propisano da se ovaj zakon ne primjenjuje na podsticaje za razvoj poljoprivrede i ribarstva. Ovi podsticaji će biti regulisani posebnom regulativom koja se odnosi na državnu pomoć u ovim sektorima, u skladu sa EU pravilima.

Horizontalne pomoći u 2023. godini dodijeljene su u 47.36% od ukupno dodijeljene pomoći.

Od ukupno dodijeljene pomoći u 2023. godini, 38.86% dodijeljeno je kroz sektorske pomoći.

Državna pomoć u kategoriji „ostali sektori“ dodijeljena u 1,366,113.32 eura se odnosi na neusklađenu individualnu državnu pomoć koju je Ministarstvo finansija dodijelilo privrednom subjektu Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo po osnovu Ugovora o načinu izmirenja dijela međusobnih obaveza, zaključenog dana 29.09.2023. godine, između Agencije za osiguranje depozita iz Beograda, Republika Srbija, Jugobanka AD Beograd u stečaju i Crne Gore - Ministarstva finansija. Agencija ukazuje da je Rješenjem br. UPI-01-430/23-79/21 od 15.03.2024. godine, u ispitnom postupku utvrđivanja usklađenosti potencijalne državne pomoći, utvrđeno da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena privrednom subjektu Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Simo Milošević“ a.d. Igalo, od strane Ministarstva finansija, neusklađena sa Zakonom.

Takođe, u 2023. godini je dodijeljena državna pomoć sektoru čelika, koja je Rješenjem Agencije UPI-01-430/23-66/28 od 15.03.2024. godine, u ispitnom postupku utvrđivanja usklađenosti potencijalne državne pomoći, utvrđeno da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena privrednim subjektima "TOSCELIK PROFIL VE SAC ENDUSTRISI" A.S. i TOSCELIK ALLOYED ENGINEERING STEEL NIKŠIĆ DOO (sada: DRUŠTVU SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU TOSCELIK ALLOYED ENGINEERING STEEL PODGORICA (Odlukom od 24.07.2023. god. pokrenut postupak dobrovoljne likvidacije, likvidator Burcin Ejderoglu), od strane Elektroprivrede Crne Gore AD - Nikšić, po osnovu Ugovora o prodaji UZZ 13/2013 NKCG-NK-138/2022 od 19.01.2023. godine, neusklađena sa Zakonom. Agencija je istim rješenjem naložila povraćaj državne pomoći u skladu sa odredbama čl. 25 i 26 Zakona.

Agencija napominje da do dana sačinjavanja Izvještaja nijesu dostavljeni podaci o iznosu državne pomoći koja je dodijeljena korisnicima državne pomoći, pa Agencija nije mogla iznos državne pomoći uvrstiti u ukupan iznos državne pomoći dodijeljene u 2023. godini, već će nakon postupanja

davaoca državne pomoći, izvršiti ispravke istorijskih podataka o dodijeljenim državnim pomoćima (Eng. Corrections on historical data), u skladu sa načinom rada Evropske komisije.

U 2023. godini, dodijeljeno je državnih pomoći za regionalni razvoj u 13.79% od ukupno dodijeljene državne pomoći.

De minimis pomoć je u 2023. godini dodijeljena u ukupnom iznosu od 8,251,721.16 eura i ovaj iznos ne ulazi u iznos dodijeljene državne pomoći.

U Izvještaju, prema podacima dostavljenim od strane davalaca državne pomoći, nijesu evidentirane državne pomoći za sanaciju i restrukturiranje, koje predstavljaju vrstu pomoći koja u najvećoj mjeri narušava ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu, odnosno koja je najmanje poželjna pomoć.

Takođe, prema podacima koji su dostavljeni od strane davalaca državne pomoći, nijesu evidentirane ni državne pomoći i u kriznim situacijama za podršku privredi nakon ruske agresije na Ukrajinu.

Takođe, na osnovu podataka koje je dostavila Opština Šavnik, Agencija je zaključila da je ta opština shodno Odluci o dodjeli sredstava d.o.o. „Komunalne djelatnosti“ Šavnik, na ime troškova po snovu deponovanja komunalnog otpada („Sl. list CG-opštinski propisi“, br. 02/24) i shodno Odluci o Budžetu Opštine Šavnik („Sl. list CG-opštinski propisi“, br. 05/23 i 53/23), po osnovu subvencija za gradski prevoz izvršila uplatu sredstava u iznosima od 10,540.00 eura i 5,000.00 eura. Opština Šavnik nije obrazložila da li predmetni izdaci predstavljaju državnu pomoć ili ne, te je u okolnostima da iste mjere nijesu evidentirane u Registru de minimis pomoći, Agencija dovedena u sumnju da iste mjere mogu predstavljati potencijalne državne pomoći. Opreza radi, ovi iznosi nijesu uračunati u ukupni iznos dodijeljene državne pomoći u 2023. godini.

Shodno podacima sadržanim u ovom godišnjem izvještaju, a imajući u vidu nadležnosti Agencije utvrđene Zakonom o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21) i Zakonom, Agencija će u odnosu na neprijavljene državne pomoći preduzeti aktivnosti koje se odnose na *ex post* kontrolu državnih pomoći dodijeljenih bez prethodne odluke Agencije.

Evropska komisija prilikom godišnjeg izvještavanja vrši ispravke istorijskih podataka o dodijeljenim državnim pomoćima (Eng. *Corrections on historical data*) kako bi se obuhvatile neusklađene pomoći koje su naknadno utvrđene, te podaci o iznosima državne pomoći za koje se, nakon ispitnog postupka Komisije (*ex post* kontrola), utvrdi da predstavljaju neusklađenu pomoć budu naknadno iskazani u godini dodijele te pomoći. Dakle, kada Komisija donese odluku o mjeri pomoći koja nije prijavljena, iznos pomoći u pitanju se pripisuje godini/godinama u kojima je dodijeljena. Agencija će nastojati da u narednim izvještajima preuzme ovu praksu Evropske komisije.

Agencija je prilikom izrade ovog izvještaja imala u vidu rješenje koje je donijela u postupku naknadne kontrole državne pomoći dodijeljene u 2023. godini i pored činjenice da davalac predmetne državne pomoći nije dostavio podatke o istoj, kako je bliže objašnjeno u Izvještaju.